

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Aanpak wateroverlast Nummer: Bestuursstukken\2305	Agendapunt: 5
---	----------------------

DB: Ja 13-2-2017	BPP: Ja 8-3-2017	FAZ: Nee	VVSW: Nee	AB: Ja 22-3-2017
----------------------------	----------------------------	-----------------	------------------	----------------------------

Opsteller: Jan den Besten, 0598-693602 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Jelmer Kooistra	Portefeuillehouder: Tjip Douwstra
--	--	---

Ondersteuning van de afdeling: ☐ Technisch ☐ Juridisch ☐ Financieel ☐ Staf ☐ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
---

Externe betrokkenen: De provincies Drenthe en Groningen (op ambtelijk niveau)	Reden: Provincies moeten de inundatienormen vaststellen en controle uitoefenen op de toetsing aan de NBW-inundatienormen. Op ambtelijk niveau is overlegd met de provincies Drenthe en Groningen om de mening over onze voorgestelde aanpak te polsen is. Men stemt in met de hoofdlijnen van de aanpak en verzoekt om een meer gedetailleerd voorstel.
---	--

Samenvatting: Schade door inundaties vanuit lokale waterlopen komt weinig voor in ons gebied. Natschade door extreme buien komt echter vaker voor, zowel in het landelijk als in het stedelijk gebied en de schade is soms aanzienlijk. Daarom stellen we voor enkele pilots te starten met de landbouwsector en met gemeenten. In deze pilots gaan we in de praktijk ervaring opdoen hoe we schade door extreme buien kunnen verminderen. Zo sluiten we ook goed aan op de voorgestelde aanpak in de Nationale klimaatadaptatie Strategie (NAS) die in december 2016 is vastgesteld in de Tweede Kamer. We stellen voor deze pilots te doen in plaats van de toetsing aan de NBW-normen voor inundatie vanuit lokale waterlopen zoals die in ons waterbeheerprogramma is opgenomen. Van te voren is namelijk al te voorzien dat uit die toetsing geen acties zullen voortkomen die de wateroverlast in ons gebied verminderen.

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee

AB Voorstel: - Het DV2050 besluit handhaven dat we voor 2025 geen maatregelen op de EKDB nemen om het effect van klimaatverandering op te heffen. - In landelijk gebied in 2017 samen met de landbouwsector 2 pilots op te zetten waarin we in 2018 gaan onderzoeken hoe we schade door extreme buien in landelijk gebied kunnen verminderen.
--

Bestuursvoorstel

- In stedelijk gebied in 2017 samen met de gemeenten 2 pilots uitvoeren waarin we onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de schade door extreme buien in stedelijk gebied te verminderen.
- Aan de beide provincies voorstellen de derde toetsingsronde voor de NBW-inundatienormen over te slaan omdat deze niet zal leiden tot verminderen van schade door wateroverlast in ons gebied.

Bijlagen: Nee

-

Ter inzage (bestuursnet): Nee
Onderwerp(en):

-

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Bestuursvoorstel

Aanleiding

In het waterbeheerprogramma 2016-2021 is de actie opgenomen: 'Nieuwe Toetsing aan de inundatienormen (gereed in 2018)'. Het gaat daarbij om inundaties vanuit lokale waterlopen. Deze toetsing is eind jaren negentig ingevoerd met als doel de schade door wateroverlast op een acceptabel beperkt niveau te houden voor de landgebruikers. Het gaat daarbij om normen als: grasland mag niet vaker inunderen dan één maal per 10 jaar, akkergebied één maal per 25 jaar en stedelijk gebied één maal per 100 jaar. Deze normen en de toetsing zijn afgesproken in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

De laatste jaren komt echter steeds vaker waterschade voor door intensieve lokale zomerbuien. Soms treedt die schade ook op in gebieden die wel aan de NBW-inundatienormen voldoen en vaak is er schade door wateroverlast zonder dat inundaties vanuit lokale watergangen optreedt. Bijvoorbeeld doordat plassen langdurig op de akkers blijven staan. In stedelijk gebied gaat het vaak om water op straat en in gebouwen omdat er meer neerslag valt dan de riolering kan afvoeren.

Deels heeft dit te maken met al opgetreden klimaatverandering waardoor vaker "boven normatieve" weerextremen voorkomen. De STOWA heeft het effect van al opgetreden klimaatverandering op de kans op extreme neerslag laten onderzoeken ('Nieuwe neerslagstatistiek voor waterbeheer' rapport STOWA 2015/10 en 10a). Uit dit onderzoek blijkt dat extreme buien in het huidige klimaat (=klimaat van 2014) ongeveer 2 maal zo vaak voorkomen als in het klimaat van rond 1950.

Dit nieuwe inzicht en de recente grote waterschade door extreem weer in de zomer van 2016 in Brabant en Limburg is aanleiding geweest de bestaande aanpak van wateroverlast, inclusief de toetsing, te heroverwegen.

In het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is de ambitie vastgelegd om Nederland in 2050 zo klimaatbestendig en waterrobuust mogelijk te hebben ingericht. Hiervoor is het nodig om via klimaatstresstesten rond 2020 in beeld te hebben wat de mogelijke knelpunten zijn. Ook zal in 2020 klimaatbestendig en waterrobuust inrichten een vanzelfsprekend onderdeel moeten zijn van ruimtelijke (her-) inrichtingsplannen. Bewustwording bij de betrokken partijen is daarbij van groot belang. In december 2016 is de nationale Klimaat Adaptatie Strategie (NAS) door de Tweede Kamer vastgesteld. Hierin wordt o.a. geconcludeerd dat zowel in stedelijk als in landelijk gebied de schade door extreme neerslag in toenemende mate een knelpunt wordt waar de betrokken partijen gezamenlijk mee aan de slag moeten. Mede daarom heeft de Unie van Waterschappen het initiatief genomen om hogere prioriteit te geven aan bestrijding van waterschade door intensieve zomerbuien en dit te koppelen aan het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

In dit voorstel onderbouwen we hoe we als Hunze en Aa's deze problematiek willen aanpakken.

Wat hebben we al gedaan ter bestrijding van wateroverlast?

- **Wateroverlast langs het hoofdwatersysteem;**

In het project Droge Voeten 2050 (DV2050) hebben we in 2013 een statistische analyse laten uitvoeren naar het effect van klimaatverandering op de extreme waterstanden in ons hoofdwatersysteem. Hieruit blijkt dat onze boezemsystemen qua extreme waterstanden tot 2025 voldoen aan de normen. Op de Eemskanaal-Dollardboezem (EKDB) wordt zelfs voldaan aan de norm van 1/1000 jaar. Uitgaande van het meest extreme klimaatscenario geldt dit zeker voor de

Bestuursvoorstel

situatie in 2025. Op basis van dit onderzoek is geconcludeerd dat voor 2025 geen nieuwe maatregelen nodig zijn om de afvoer- en/of bergingscapaciteit van onze boezemsystemen te vergroten om de effecten van klimaatverandering op te vangen. (DB 22-4-2014). Na het rapport STOWA 2015/10 is deze conclusie nog eens gecheckt aan de nieuwe inzichten van neerslagstatistiek (2016). Daaruit is geconcludeerd dat voor 2025 nog steeds geen aanvullende maatregelen nodig zijn om het effect van klimaatverandering op te vangen op de EKDB. Wel zullen de bergingsgebieden frequenter moeten worden ingezet dan we tot nu toe aannamen. Op basis hiervan stellen we voor het besluit te handhaven om op de EKDB voor 2025 geen aanvullende maatregelen te nemen om klimaatverandering op te vangen. Daarmee accepteren we dat de bergingsgebieden frequenter zullen worden ingezet dan we tot nu toe dachten. Mogelijk zijn voor 2025 wel maatregelen op de EKDB nodig om het effect van bodemdaling door gaswinning te compenseren. Dit is momenteel nog in onderzoek.

- **Wateroverlast langs het lokale watersysteem**

- **Lokale waterlopen landelijk gebied:**

In 2005 hebben we onze lokale watergangen getoetst aan de NBW inundatienormen voor inundatie vanuit inliggende waterlopen (AB 19-10-2005). Buiten veenoxidatiegebieden en Beekdalen voldoet vrijwel ons gehele beheergebied aan de normen (99,9%) en vaak zelfs erg ruim (1/75 i.p.v. 1/25 jaar). Er is toen ook gekeken naar het effect van klimaatverandering. Daaruit bleek dat door klimaatverandering alleen de bestaande knelpunten in de veenoxidatiegebieden wat groter worden. Buiten de veenoxidatiegebieden geldt dan nog steeds dat vrijwel het hele gebied voldoet aan de NBW-inundatienormen.

- **lokale waterlopen stedelijk gebied:**

- In Winschoten is tussen 2011 en 2014 drie keer een bui gevallen die een herhalingstijd had van 1 maal per 15 jaar of meer. In alle gevallen trad veel schade op. Daarom is op initiatief van de gemeente, samen met ons en met een financiële bijdrage van de Provincie Groningen, onderzoek uitgevoerd naar het robuuster maken van de stad voor extreme (boven normatieve) neerslag. Hieruit is een integraal pakket maatregelen voortgekomen waarbij zowel in het rioleringsstelsel als in stedelijk oppervlaktewater de afvoer- en bergingscapaciteit wordt vergroot. Ook wordt een afvoerknelpunt in waterlopen in het landelijkgebied opgelost. Een deel van deze maatregelen is al uitgevoerd.

- Ook in de steden Groningen, Assen en Emmen lopen al initiatieven om naar wateroverlast door extreme buien te gaan kijken.

Wat willen we gaan doen

- De landelijke planning is dat voor 2021 alle watersystemen opnieuw aan de NBW-normen zijn getoetst. De toetsing staat daarom als actie opgenomen in ons Beheerprogramma 2016-2021. Bij een eerste voorbereidende verkenning blijkt echter dat met de ontwikkelingen rond beekdalbeleid en veenoxidatiestrategie eigenlijk voor alle gebieden met potentiële NBW-knelpunten al wordt gewerkt aan duurzame lange termijn oplossingen. Bovendien zien we in ons gebied, buiten de beekdalen en de veenoxidatiegebieden, ook bij klimaatverandering vrijwel nergens waterschade ontstaan door inundatie vanuit inliggende lokale waterlopen. Dat komt overeen met de conclusies van de toetsing aan de NBW-inundatienormen in 2005. Daarom is de tweede toetsingsronde in 2015 bij ons, na overleg met de beide provincies overgeslagen. Om dezelfde redenen lijkt het ook nu weer weinig zinvol in 2018 tijd en geld in de derde toetsingsronde te steken omdat we nu al kunnen voorzien dat daaruit geen acties

Bestuursvoorstel

zullen voortkomen die de wateroverlast in ons gebied verminderen. We willen daarom aan beide provincies voorstellen ook de derde toetsingsronde over te slaan en ons in plaats daarvan te richten op wateroverlast door extreme buien.

- Lokaal komt in landelijk gebied wel schade voor door extreme buien. Zo stond in ons beheergebied na hevige regenval in juli 2015 veel water in de voren van aardappelakkers. Lokaal is daardoor ook een deel van de oogst verloren gegaan. Die gebieden voldoen aan de NBW-inundatienormen en kort na de hevige neerslag waren de waterstanden in de waterlopen dan ook weer op normaal niveau. Dat er dan toch zo lang water op de akkers blijft staan komt doordat de grote hoeveelheid neerslag niet snel genoeg via infiltratie kan wegzakken.

Mogelijke oorzaken hiervoor zijn:

- Lokale lage plekken op de akkers;
- ondoorlatende lagen in de ondergrond;
Mogelijk door bodemverdichting door zwaardere landbouwmachines
- Greppels en sloten zijn gedempt om percelen groter te maken.

We willen onderzoeken hoe we de schade door dit type wateroverlast kunnen verminderen.

We willen dit in een aantal pilots gaan doen samen met de landgebruikers en de landbouwsector. Hierbij zal een integrale benadering worden gevolgd om te komen tot effectieve oplossingen. De oplossing van dit type wateroverlastprobleem ligt immers niet of slechts gedeeltelijk in ons peilbeheer maar voor een deel ook in het bodembeheer van de landgebruiker. In 2017 willen we deze pilots samen met de landbouwsector gaan opzetten zodat we ze in het groeiseizoen van 2018 kunnen uitvoeren. Deze aanpak wordt qua opzet en kosten in de komende periode nader uitgewerkt.

- Ook in stedelijk gebied is er lokaal soms aanzienlijke schade door extreme buien. We willen daarom dit voorjaar de gemeenten in ons gebied uitnodigen om te bespreken hoe we met dit aspect van de klimaatverandering kunnen omgaan. Zo zitten we vroegtijdig met de gemeenten aan tafel over dit onderwerp en zo kunnen we vanaf het begin met ze mee denken over dit probleem en over de oplossingen. We willen ze voorstellen samen met twee gemeenten twee pilots uit te voeren waarin we een klimaatstresstest voor wateroverlast uitvoeren en maatregelenplannen opstellen om de schade te verminderen. Op deze manier kunnen we in de praktijk ervaring opdoen met de analyse van dit probleem en met de mogelijke oplossingen. Deze ervaring willen we daarna terugkoppelen aan de andere gemeenten. De opzet is dat daarna de aanpak bij alle gemeenten wordt toegepast. Deze aanpak wordt qua opzet en kosten in de komende periode nader uitgewerkt.

Voorstel

- Het DV2050 besluit handhaven dat we voor 2025 geen maatregelen op de EKDB nemen om het effect van klimaatverandering op te heffen.
- In landelijk gebied in 2017 samen met de landbouwsector 2 pilots op te zetten waarin we in 2018 gaan onderzoeken hoe we schade door extreme buien in landelijk gebied kunnen verminderen.
- In stedelijk gebied in 2017 samen met de gemeenten 2 pilots uitvoeren waarin we onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de schade door extreme buien in stedelijk gebied te verminderen.
- Aan de beide provincies voorstellen de derde toetsingsronde voor de NBW-inundatienormen over te slaan omdat deze niet zal leiden tot verminderen van schade door wateroverlast in ons gebied

Bestuursvoorstel

namens het dagelijks bestuur,

Harm Küpers
secretaris-directeur

Alfred van Hall
dijkgraaf